

Тепер позаду славний ювілей, а попереду – потужні перспективи

Віктор Радчук

Можна погодитись із тим, що нинішній час не зовсім сприяє відзначенню ювілеїв.

Прильоти, тривоги, песимізм і відсутність впевненості бодай на близьку перспективу стали ледь не щоденними атрибутами нашого життя. Тому про подію, що проходила 16 жовтня у приміщенні Романівського ліцею № 2, мало хто говорив на загал. Для участі у ювілейних заходах до Романівки прибуло зовсім небагато гостей, бо ж усім зрозуміло – це не на часі. І все ж таки ювілейні привітання прозвучали, а тих педагогів, які доклали зусиль, натхнення і багаторічної праці у колективі Романівського ліцею № 2, привітали належним чином. Урочисті збори, актова зала, концертно-співочі виступи, подарунки від гостей свята – все це було і все це мало святковий, урочистий і гарний вигляд.

Півстолітній період для школи (а теперішнього ліцею) – це дуже масштабний період, і навіть збіркою давніх фотографій навряд чи можна було відтворити кожен крок, кожен великий етап історії цього навчального закладу. Під час урочистостей у актовій залі ліцею було зроблено невеликий екскурс в історію нинішнього ліцею. Виявляється, освітня стежка у Романівці була протоптана місцевими дітьми ще у середині XIX століття. До церковно-парафіяльної школи ходили ті, чий батьки вже тоді розуміли роль і значення освіти для майбутнього дитини. Першим вчителем у Романівці називають Парфенія Побережника. У подальшому школи найрізноманітніших видів і типів у Романівці змінювалися в основному у бік розширення і зростання їхнього статусу і кількості учнів, які тут навчалися.

Якщо казати про нинішню освітню установу, яку іменують як Романівський ліцей № 2, то відлік часу від її появи у 1976-му році зафіксував найбільший рівень розвитку колишньої Романівської середньої школи, куди прямували для навчання майже чотири со-

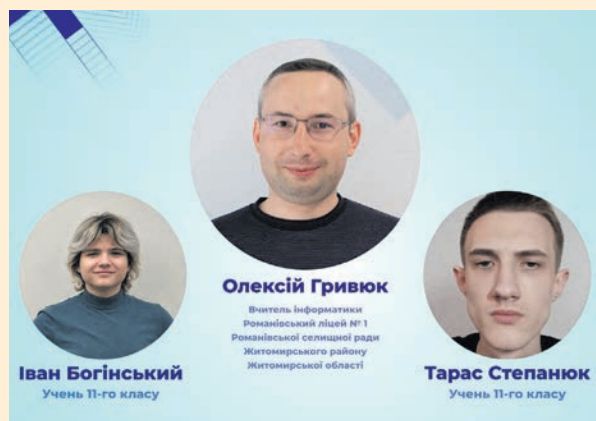
тні учнів. Зрештою, якщо послухати старожилів, а тим паче – натхненника побудови нової школи у Романівці Віктора Вольського, то на початку 70-х років перспектива розвитку більшості освітянських закладів тоді ще Дзержинського району простежувалася дуже чітко. Потреба

у нових школах в умовах тодішньої запровадженої обов'язковості середньої (десятикласної) освіти була очевидною, і ті райони, де керівництво було налаштоване на всебічний розвиток сільської території району, невтомно і цілеспрямовано будували нові школи. Дзержинськ у ті часи флагманом не мав такого вигляду, як, наприклад, Ємільчине, де упродовж 1976–1984 років було збудовано одразу 8 типових приміщень для середніх шкіл Ємільчинського району. Але якраз у Романівці зорі удачі таки зійшлися, і тоді ще зовсім молодий, але вже досвідчений педагог Віктор Вольський всерйоз взявся за побудову нової школи. Село Романівка на початку 70-х років минулого століття належало до великих і вочевидь перспективних сіл району. Ще одна обставина, яка суттєво вплинула на те, що якраз тут розпочали будівництво на той час найбільшій серед сільських шкіл у масштабах всієї Житомирської області, стосувалася діяльності на той час передового і успішно працюючого колгоспу ім. Б. Хмельницького. Віктор Володимирович Вольський як вчитель математики, як педант, як

Із Івано-Франківська до Романова прибула повна торба медалей

с. 4

STEM-дослідники із Романова мають патронат від президентського фонду

с. 3

Що би ми не робили, а без стратегії толку не буде

с. 4

загартований і дисциплінований керівник називає ще одну школу Житомирщини, яка за масштабами мала точно такі ж параметри і розміри, як школа у Романівці. Це школа у селі Велика Цвіля Ємільчинського району, яку будували за аналогічним із романівським проектом трішечки раніше.

На Ємільчинщині натхненником школи з розрахунком на 640 учнів була відома на той час ланкова-льонарка, Герой Соціалістичної Праці Лідія Спиридонівна Сербін. Звісно, її героїстичний статус і звання депутата Верховної Ради СРСР допомагали у будівництві школи, бо сам процес будівництва у ті часи мав свої специфічні особливості. Віктору Володимировичу Вольському доводилося самому і то десятки разів на рік їздити до Житомира для зустрічей у обласних органах, із економістами – плано-

виками, інженерами, архітекторами і т. п. Чого варті були ті поїздки, навіть скрупульозний математик сьогодні навряд чи порухує, бо для врегулювання усіх мислимих проблем і деталей треба було мати неабиякий хист, волю, витримку і, як зазначає той же Віктор Вольський, ще й удачу. Але, як не дивно, школа у Романівці будувалася надзвичайно швидко. Звісно ж, силами і зусиллями будівельних трестів, управлінь, організацій та об'єднань з усіх усюд Житомирщини. Будівельники, які приїздили до Романівки, були представниками Житомира, Чуднова, Любара і Новограда-Волинського. Починаючи від 1974-го року менш ніж за два роки, якраз у травні 1976-го, приміщення було майже готовим. Але, як не дивно, даху у школі, яка була на 80% вже збудованою, так і не було.

Продовження на стор. 2.

Тепер позаду славний ювілей, а попереду – потужні перспективи

Початок на стор. 1.

Тоді Віктор Вольський закликав колег-вчителів, декого із батьків своїх учнів присвятити кілька суботників справі облаштування даху школи. Сьогодні таке важко уявити, як педагоги на даху триповерхового приміщення працювали, аби допомогти будівельникам випередити червневі дощі. Старожили згадують, що навіть чиновники із району, які прибули для ознайомлення зі станом побудови школи, також долучилися безпосереднім чином до того легендарного облаштування даху.

І що важливо – 1 вересня 1976-го року новозбудована школа покликала до свого приміщення понад триста дітей. В. В. Вольський згадує ще про одну обставину. Річ у тім, що попервах школу планували розмістити зовсім поруч (за 15-20 метрів) від дороги у напрямку Чуднова. Але то був задум архітекторів, з яким не погодилися ні педагоги, ні керівники тоді ще Держинського району. Вирішувати проблему із корекцією розташування шкільного приміщення до місцевості довелося Віктору Вольському. Зрештою, новобудову таки посунули вглиб будівельного майданчика, і, як виявилось, це був напружувальний вибір місцевості. Сьогодні Романівський ліцей № 2 має дуже гарний, мальовничий і неабияк перспективний вигляд. Тут поряд гарна територія для облаштування будь-яких майданчиків, а сама шкільна будівля має простору їдальню, затишний і зручний для проведення будь-яких заходів актовий зал, так само просторий і пристосований до будь-яких руханкових занять спортивний зал. Словом, школа, збудована пів століття тому, і сьогодні готова виконувати будь-які освітні завдання. Зрозуміло, життя не стоїть на місці, і обладнання та навчальна база сьогодні суттєво модернізуються. Тим паче, що якраз у Романівському ліцеї № 2 Романівська селищна рада вирі-

шила створити академічний ліцей другого типу, в якому навчатимуться ліцейсти від 5 до 12-го класів. Вже із вересня 2027-го року ліцей із щонайменше трьома навчальними профілями стане базою для реформування старшої ланки освіти Романівської територіальної громади. Тому вже найближче майбутнє цього навчального закладу вимагатиме від педагогічного колективу, а ще більшою мірою – від нещодавно призначеного керівника закладу Олени Вікторівни Теленченко величезних, насправді масштабних зусиль на шляху реформування, вдосконалення і модернізації.

Ну а тепер – про урочистості, про гостей, про теплу і задушевну атмосферу свята, на яке колектив Романівського ліцею № 2 заслужив не лише поважною біографією довжиною у пів століття.

Перше, що вразило під час церемонії, яка проходила в актовій залі ліцею, – продуманість, раціональна побудова самого сценарію свята. Чудовий конференс, який забезпечили

практичний психолог навчального закладу Володимир Олександрович Буяло та вчителька початкових класів Валентина Іванівна Макаревич, не залишив байдужим жодної людини, яка навідалася на урочистості до ліцею. Учасники добре відомих творчих колективів, артисти з ансамблів «Вербиченька» та «Едельвейс», своїми пісненими творами доповнили і збагатили святкову атмосферу освітянського ювілею. Про історію освіти і навчальних закладів Романівки розповів невеликий аматорський фільм власного виробництва. А далі були вітання від гостей. Виконуючий обов'язки Романівського селищного голови Юрій Чумаченко привітав колектив ліцею, наголосивши на тому, що вже найближчим часом тут, у Романівці, має бути створений ліцей Романівської селищної ради, діяльність якого для майбутнього Романівської громади матиме напроцуд величезне значення. Тому побажання Юрія Миколайовича були суто прагматичні і конкретно настановчі. Юрій Чумаченко вручив керівнику закладу Олені Теленченко подарунок – сертифікат на 50 тисяч гривень. Ще 50 тисяч гривень на

розвиток навчального закладу подарувала ліцею-ювілярові начальник гуманітарного відділу Оксана Гаврилова. Цікаво, що естафету подарунків від керівників громади підтримали й колишні випускники Романівської школи, а нині – батьки ліцейстів. Їхній сертифікат номіналом 10 тисяч гривень також став гарним і доречним подарунком у скарбничку, яку вже сьогодні варто назвати скарбничкою роз-

витку і перспективи. До неї вже у найближчий час треба буде залучити багато коштів. Адже той навчальний заклад, який постане у Романівці вже менше ніж за рік потребуватиме напроцуд серйозних і в той же час справді новаторських рішень. Будемо сподіватися, що все це відбудуватиметься вже під мирним небом, а до навчального закладом у Романівці вже вкотре завітає пані удача.

Від судової практики до навчальних посібників: система надання БПД створила онлайн-бібліотеку з питань воєнних злочинів

Посібники із захисту у справах про воєнні злочини, матеріали про цифрові докази, практика українських і міжнародних судів – зібрано в бібліотеці системи надання безоплатної правничої допомоги (БПД).

У Координаційному центрі з надання правничої допомоги повідомляють, що створили та розвивають цей ресурс для адвокатів, юристів, правозахисників, викладачів і дослідників, які працюють із питаннями воєнних злочинів та міжнародного гуманітарного права.

У бібліотеці зібрані практичні посібники, правові документи, судова практика, аналітичні

огляди й навчальні матеріали різних установ та організацій – із посиланнями на першоджерела.

Що містить бібліотека

На порталі доступні:

- переклади рішень і документів міжнародних кримінальних трибуналів (ICTY, ICTR, ICC та ін.),
- аналітичні огляди та практичні коментарі до правових позицій,
- тематичні добірки статей, звітів, навчальних посібників,
- посилання на міжнародні правові інструменти, бази даних і довідники,
- матеріали з питань заочного провадження, прав людини, кваліфікації злочинів,
- ресурси для захисту, включно

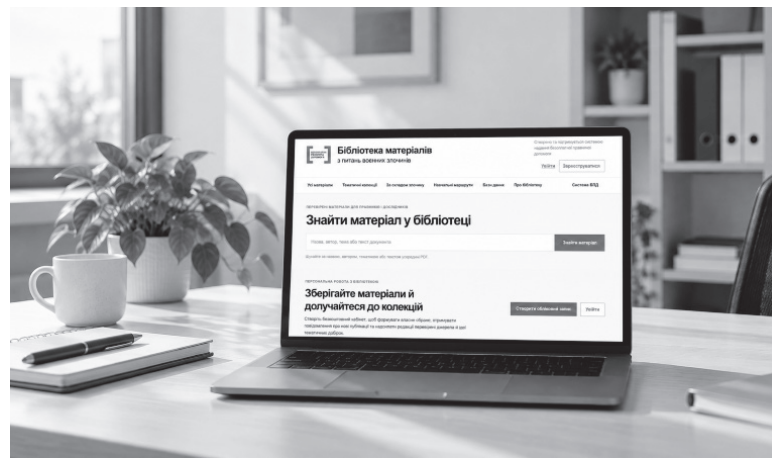
з шаблонами та практиками подання доказів.

Матеріали представлені із посиланнями на першоджерела.

Як користуватися бібліотекою

Щоб фахівці могли швидше знаходити потрібну інформацію:

- є пошук і фільтри за мовою, видом матеріалу та професійним завданням;
- тематичні колекції об'єднують джерела про доказування, захист, представництво потерпілих, військовополонених та інші питання;
- навчальні маршрути допомагають послідовно опрацювати тему – з практичними вправами, чеклістами та запитаннями для самоперевірки.

Додаткові можливості для користувачів

Після реєстрації можна зберігати обрані матеріали, підписуватися на оновлення та пропонувати редакції джерела для поповнення бібліотеки.

Перейти до бібліотеки:
<https://warcrimes.legalaid.gov.ua/>

Система безоплатної правничої допомоги (БПД) – державна мережа, де можна отримати правничу допомогу очно, телефоном або онлайн.

STEM-дослідники із Романова мають патронат від президентського фонду

Наталка Рисіч

Свого часу, коли у березні 2026-го року учень 10-го класу Романівського ліцею № 1 Іван Богінський отримав право захистити свою дослідницьку роботу «Мова програмування «Avenir» у фіналі Всеукраїнського конкурсу «Infomatrix Ukraine-2026», це сприймалося як напроцуд велике досягнення ліцеїста та його вчителя Олексія Гривюка.

Скажемо так, Іван Богінський у березні 2026-го року до числа переможців конкурсу не потрапив. Дивовижно, однак блискучий, один із найкращих виступів у ході презентації ліцеїста із Романова навіть призового місця не був удостоєний. На жаль, таке в Україні буває і, як кажуть, не лише у футболі. Але декілька викладачів Національного авіаційного університету із докторськими ступеннями на прохання поділитися враженнями від виступу і загальної евристичної обізнаності десятикласника із Романова ледь не в один голос зауважили, що цей хлопець своє слово у науці ще скаже.

Схоже на те, що Іван Богінський продовжує торувати свою стежку під егідою свого вчителя

О. П. Гривюка. Найсвіжіша звістка про те, що двоє ліцеїстів із Романова Іван Богінський і Тарас Степанюк на чолі зі своїм вчителем О. П. Гривюком отримали право на розробку наукового проекту «Роботизований АІ-помічник

для підтримки у повсякденному житті». Робота над проектом буде проходити під егідою Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту. Наукова команда із Романівського ліцею № 1 пройшла суворий і вимо-

гливий відбір, адже претендентами на підтримку та сприяння президентського фонду були 80 наукових проектів із 19 міст та областей України. І лише вісім (!) із восьмидесяти були удостоєні права і зможуть працювати у статусі президентського патронату. Загалом завдання Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту у сфері STEM-діяльності є цілком конкретним і вочевидь перспективним: допомога старшокласникам досліджувати STEM-напрями і обирати майбутню професію на перетині математики, інформатики, економіки, екології і т. п.

Метою дослідження, яким опікуватиметься команда Романівського ліцею № 1 є створення технологічного помічника для людей, яким потрібна додаткова підтримка у повсякденному житті та спілкуванні. Йдеться про створення пристрою-робота на мобільній платформі, оснащеного камерою, мікрофоном, динаміками, LiDAR та іншими сенсорами. Штучний інтелект і комп'ютерний зір мають допомогти роботизованому пристрою орієнтуватися у приміщенні та взаємодіяти з людиною. Одна із ключових функцій створеного робота – розпізнавання жестів української жестової мови та їхнє перетворення на текст або голос. Створений командою романівських ліцеїстів робот зможе надавати інформацію, нагадувати про події й супроводжувати користувача. Зрозуміло, що най-

перші результати дослідження і конструктивного пошуку моделі новоствореного робота будуть апробовані у Романові, а наукові повідомлення та висновки стосовно перспектив занять ліцеїстів у сфері робототехніки стануть складовою частиною дослідницької роботи.

Звісно ж, сам факт отримання можливості співпраці з Фондом Президента України з підтримки освіти, науки та спорту ледь не автоматично означає визнання високого рівня академічної культури тих команд, які удостоєні права такої дослідницько-наукової діяльності у сфері STEM-проблематики. Водночас президентський фонд, окрім призначення наукових керівників-менторів, які опікуватимуться кожною із восьми команд, що удостоєні права дослідницько-проектної роботи, передбачає підтримку кожної із команд коштами мікрогранту розміром до 25 тисяч гривень. Кошти не такі вже й великі, однак без грошової підтримки наука за нинішніх часів рухатися не буде.

Втім, станом на сьогодні Романів і Романівщина загалом має незаперечний привід гордитися командою своїх юних STEM-дослідників, які мають напроцуд авторитетного і водночас орієнтованого на високі наукові вершини педагога-керівника. Це рівень. Це статус. Це визнання і це – авторитет.

Підйомник у селищній раді нам таки встановлять! А далі – не будьмо байдужими!

Віктор Першко

У п'ятницю, 16 жовтня, у приміщенні Романівської селищної ради проходило засідання робочої групи з інклюзивного відновлення та розвитку Романівської громади.

Засідання проходило в онлайн-режимі, а представники проекту U-RESTORE, який втілюється і підтримується Міністерством закордонних справ Канади, одночасно і також в онлайн-режимі спілкувалися не лише із представниками Романівської громади, але й із робочими групами ще трьох громад Житомирщини (Андрушівської, Ружинської та Яреської), які також долучилися до участі у проекті.

Для романівчан нагадаємо, що робоча група на чолі із депутатом селищної ради Олексієм Капінусом була створена ще у серпні 2026-го року. Заступником голови робочої групи була обрана Марина Беркута-Гринчук, а обов'язки секретаря доручено виконувати начальниці гуманітарного відділу Романівської селищної ради Оксані Гаврилової. Тоді ж робоча група провела у Романові аналіз збору ідей, пропозицій та скрінінг заявок у межах проекту U-RESTORE, в результаті

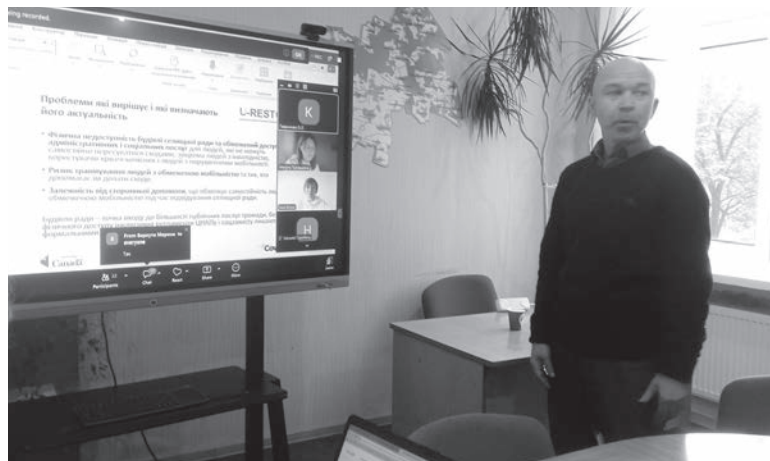
чого найбільшу популярність і прихильність набрав проект із ліквідації безбар'єрності у приміщенні Романівської селищної ради.

16 жовтня у ході онлайн-спілкування була отримана інформація, що вже упродовж двох найближчих місяців до Романова надійдуть обладнання та механізми для встановлення похилої підйомної платформи на двох маршових сходових підйомах у приміщенні Романівської селищної ради. Підйомні платформи встановлюються для потреб маломобільних груп населення Романівської селищної ради, для жителів, які мають проблеми із опорно-рухальним апаратом, для мам із немовлятами у візочках, у яких також виникає потреба щодо звернення у владні кабінети. Про особливості та можливості підйомної платформи, яка дозволить маломобільним групам населення безпроблемно підніматися сесійного залу Романівської селищної ради, а також до кабінетів фахівців та посадовців селищної ради на другому поверсі адміністративного приміщення, розповів начальник відділу житлово-комунального господарства, архітектури, будівництва, благоустрою та комунальної власності Віктор Фещенко. Одночасно із встановленням підйомних платформ на сходах селищної ради відбудуться навчальні заняття для

персоналу Романівської селищної ради, який зможе допомогти та посприяти у покращенні можливостей доступу тих людей, у яких виникла потреба звернення до місцевої влади. Очікується, що вже у грудні 2026-го року підйомні платформи будуть встановлені у приміщенні Романівської селищної ради, і маломобільні громадяни, люди, які втратили можливість самостійно рухатися і підніматися сходами приміщень, зможуть без проблем потрапити до великої зали адміністративного приміщення, де відбуваються засідання виконкому і сесії Романівської селищної ради, а також дістатися до кабінетів працівників селищної ради, розташованих на другому поверсі адміністративного приміщення.

У ході онлайн-зустрічі моста зайшла і про потребу у встановленні дизельних генераторів для обслуговування артезіанських свердловин у низці сіл і селищ Романівської селищної ради. В межах програми U-RESTORE такі генератори для забезпечення безперебійності роботи артезіанських свердловин у селах і селищах Романівської громади також надійдуть у листопаді 2026-го року.

Що цікаво, до засідання, яке проходило у онлайн-форматі, запрошувалися усі жителі громади, які мали можливість попередньо зареєструватися і в режимі реального часу спілкува-

тися із представниками проекту U-RESTORE. У кожного із тих, хто мав змогу долучитися до участі в онлайн-зустрічі, була РЕАЛЬНА НАГОДА І МОЖЛИВІСТЬ дізнатися про заплановані ініціативи, поставити запитання і навіть взяти участь у обговоренні перспектив подальшої співпраці Романівської громади із представниками проекту, який насправді суттєво допомагає і сприяє розвитку громади. На превеликий жаль, окрім семи членів робочої групи, спілкуватися із представниками проекту U-RESTORE не забажав ніхто із романівчан. Насправді виявляється, що людям поки що байдуже, яким чином можна знайти і впровадити все нові й додаткові можливості для розвитку Романівської територіальної громади. Звісно, проект U-RESTORE не має можливостей і ресурсів, які могли б, наприклад, суттєво покращити стан доріг на території

Романівської селищної ради. Однак багато невеликих, але дуже корисних і потрібних для громади справ за допомогою коштів уряду Канади у Романові могли б вирішити і покращити. Тим паче, що існують багато інших донорських фондів, фундацій, спілок та інституцій, які проголошують конкурс і пропонують гранти на реалізацію багатьох потрібних українцям проектів. Поки що з цим у нас виходить дуже слабо і навіть кепсько. У той час, коли жителі деяких громад (наприклад у Мирополі, у Гришківцях, у Радомишлі і т. д.) активно пробують, навчаються, звертаються до іноземців і отримують чималі кошти для вирішення нехай і не грандіозних, але значимих проектів, справ і речей. Нам, романівчанам, треба не чекати на когось, не сподіватися лише на державу чи на місцеву владу, а пробувати і чогось досягати!

Що би ми не робили, а без стратегії толку не буде

Віктор Радчук

Нещодавній сеанс у форматі онлайн-спілкування працівників Романівської селищної ради із представниками проекту U-RESTORE, який відбувся 16 жовтня, конкретизував і узгодив певні дії із завершенням процесу встановлення в адміністративному приміщенні Романівської селищної ради підйомних платформ для потреб маломобільних груп населення, для людей із особливими потребами чи тих, хто втратив часткову або тимчасову здатність самостійного пересування.

Водночас у ході спілкування було конкретизовано певні конкретні кроки із оснащення деяких артезіанських свердловин у селах Романівської громади генераторами для резервного енергоживлення. І на завершення онлайн-сеансу представники U-RESTORE нагадали романівцям, що вже у недалекій перспективі (якщо точніше, то вже завтра) громада має розпочати швидко, ефективно ті водночас масштабну підготовку роботу із підготовки стратегії розвитку Романівської селищної ради на період 2027-2030 років.

Якраз тут слід зауважити, що трохи раніше, ще на початку жовтня, представники Романівської територіальної громади були учасниками дводенного тренінгу також за програмою проекту U-RESTORE. Перший тренінговий день був присвячений проектному мисленню, або, іншими словами, – навичкам працювати над підготовкою, а потім і реалізацією певних проектів. Учасники тре-

нінгу (у тому числі й делегація із Романова) працювали в групах, навчалися методам та способам визначення найважливіших (або СТРАТЕГІЧНИХ) потреб громади, обговорювали шляхи розв'язання актуальних проблем і важливість залучення до таких процесів якомога більшої кількості жителів сіл і селищ Романівської селищної ради. Під час тренінгу особлива увага його учасників була зосереджена на тому, як треба вивчати і досліджувати проблематику життя громади за нинішніх часів.

Якщо говорити відверто і начистоту, то якраз методику аналізу ситуації і способи дослідження проблематики життя громади мають знати якщо не всі, то переважна більшість працівників апарату Романівської селищної ради. На етапі підготовки стратегії розвитку громади на чергові 4 чи 5 років (2027-2030 рр.) кожен відділ, сектор, а то й навіть окремо взяті працівники виконавчого апарату селищної ради повинен розуміти ту проблематику, яка присутня у житті громади у сегменті тих питань, якими цей відділ (працівник) опікується. Загалом стратегія розвитку територіальних громад формується за секторально-класстерним принципом. Наприклад, кластер (сектор) освітнього життя громади близький для вчителів, керівників ліцеїв та гімназій, а ще – для більшості працівників гуманітарного відділу Романівської

селищної ради. Сектор чи ділянка культури у Романівській селищній раді – це прерогатива працівників гуманітарного відділу, а також керівників будинків культури, працівників бібліотек, методистів і керівників гурткової роботи у Романівській школі мистецтв. Відповідні пропозиції, напрацювання та проекти мали б підготувати із огляду на перспективу розвитку і працівники спортивної галузі життя Романівської територіальної громади. І так далі, аж до економіки, житлово-комунального господарства, музейно-туристичного сектору життя Романівщини, логістично-шляхового вдосконалення всієї території громади і т. п.

Безумовно, велика роль у процесі створення і написання стратегії громади на найближчу п'ятирічку має належати людям. Так-так, пересічним жителям сіл і селищ Романівської селищної ради варто було б висловити свої зауваження, пропозиції чи навіть претензії щодо майбутнього облаштування життя у кожному окремо взятому селі і в громаді загалом. Усі висловлені людьми побажання, прагнення до стратегії навряд чи потраплять, але люди повинні відчувати, що майбутнє громади, її перспективи та найближчі завдання місцевої влади мають бути зрозумілі населенню. Досі напрацювання стратегії розвитку (наприклад на 2022-2027 роки) проходили без належних

опитувань людей, без вивчення очікувань та побажань від народу, а тому чимало пунктів цієї стратегії, яку можна знайти і прочитати на сайті Романівської селищної ради, залишилися із позначкою «не виконано».

Особлива відповідальність за написання стратегії громади лежить на нині діючому депутатському загалу Романівської селищної ради. Сьогодні відчувається, що частина депутатів Романівської селищної ради відверто втомилася перебувати у статусі депутата, хоча значимих результатів своєї депутатської діяльності більшість народних обранців у Романівській селищній раді у своєму активі не має. Участь у роботі сесій – це важливо, але це лише частинка тих обов'язків, які депутат має виконувати із бажанням і охотою. Тому сказати своє слово у процесі написання стратегії розвитку Романівської територіальної громади має кожен депутат селищної ради. А далі – слово за активістами, тими, хто вміє, прагне і не цурається дбати і захищати інтереси громади у найкращому сенсі і значенні такої діяльності.

Звичайно, найголовніша і найпринциповіша роль у створенні стратегії розвитку громади належить її керівництву, яке люди ототожнюють із тими, хто може, знає і вміє більше, ніж інші члени громади. Якраз керівництво громади має організувати жвавий, конструктивний, ефективний і плідний процес комунікації влади і народу з метою почути людей. Величезна роль має належати експертам у сфері стратегічного планування життя громад, територій, регіонів і т. п. Експерти – це не заробітчани, які упродовж трьох-чотирьох місяців спробують підготувати для замовника (тобто для громади) начебто солідний за товщиною документ із назвою «Стратегія розвитку». Насправді експерт у сфері стратегічного планування має бути присутнім на всіх етапах підготовки та на-

писання вищезгаданої стратегії. Як асистент, методист і помічник. Але (і боронь Боже) – не виконавець і не автор стратегії. Адже якість і наукова значимість стратегії розвитку громади якраз і визначається тим, наскільки самостійно, із власним розумінням і баченням цей документ розроблявся, готувався, розраховувався у найменших його деталях. Звісно, далеко не завжди навіть найкраща, досконало підготовлена стратегія розвитку громади може бути успішно втілена у життя. Завжди або ж дуже часто у реальному житті з'являються несподіванки, так звані форсмажорні фактори чи обставини, і стратегія у частині своїх пунктів чи й навіть розділів залишається нереалізованою або ж не сповна виконаною. Що ж, буває, але причини такого невиконання мають бути чітко вказані, визначені і донесені до людей. Тоді до влади буде довіра, і наступний період роботи над стратегією точно і однозначно пройде у конструктивній взаємодії і ефективній співпраці.

І про найголовніше. Дехто із людей, в тому числі й представники депутатського загалу селищної ради, вважає, що стратегія розвитку громади на найближчу п'ятирічну перспективу – це взагалі формальність, папірець, в якому щось там написано чи передбачено. І зважати на те, що написано у стратегії розвитку, як мінімум, не обов'язково. Ось тут і захована найбільша загроза, очевидна помилка і проблема у житті громади. Якщо громада живе і працює у ритмі «сонце встало, день розпочався, а далі – якось буде», то питання про розвиток, про певну перспективу для сіл, селищ і, зрештою, для людей навіть і не виникатиме. Тому стратегія – це орієнтир, вогник надії, системність у роботі і – результат. Можливо не швидкий, може навіть слабший, ніж сподівалися. Але якщо думати, рахувати, передбачати, вчитися у людей, тоді буде толк. Причому – стратегічний.

Із Івано-Франківська до Романова прибула повна торба медалей

Віктор Єрофєєв

Якби хто спробував перелічити чи визначити спортсменів-рекордсменів, які найбільше прославили Романів упродовж минулих п'яти років, то це романівські скороходи зі школи Анатолія Сушицького.

Минулий тиждень у цьому зв'язку був чи не найбільш показовим і знаковим, бо якраз 17 і 18 жовтня у місті Івано-Франківську проходили командний чемпіонат України зі спортивної ходи серед дорослих та молоді. На чемпіонаті були присутні практично усі вихованці Анатолія Сушицького, які заявили про себе упродовж кількох років доволі високими і зазвичай переможними результатами. Серед наймолодших спортсменів-скароходів очевидним фаворитом в Україні вважається 14-літній романівчанин Максим Беник. На

дистанції довжиною 3 км Максим змагався в юнацькій категорії U-16. І посів прогнозовано перше місце, випередивши свого найближчого переслідувача (старшого за віком) на 40 секунд. У перемозі Максима Беника ніхто із фахівців збірної України навіть не сумнівався, бо найчастіше у змаганнях із своїми ровесниками наш спортсмен-скароход змагається не стільки із суперниками, скільки із часом.

На дистанції 5 км серед юніорів (U-20) фаворит також відомий. Це також романівчанин Ілля Тишкевич, який учергове впевнено переміг із результатом 20 хв 43 с. Другим, вслід за Тишкевичем, на фініші був також наш земляк Роман Цьомик, який також прогресує, оскільки в Івано-Франківську він зумів вдосконалити свій особистий рекордний результат. (21 хв 35 с).

Чоловіча команда скароходів із Романова отримала гідну підтримку, і на старті серед дівчат у категорії U-18 романівчанка Іванна Никодюк на дистанції 5 км продемонструвала гарну спортивну форму, посівши друге місце. У зма-

ганнях в Івано-Франківську, суто із об'єктивних причин, не змогла взяти участі ще одна легкоатлетка із Романова, яка сьогодні є студенткою одного із одеських вузів. Складнощі із логістикою, постійні тривоги і часті повітряні атаки ворожої авіації на Одесу створюють сьогодні неабиякі труднощі для тих, хто прагне скористатися трансспортом для виїзду із Одеси. Ось і у нашої Івонни також не вийшло.

Скарбничка досягнень переможних, чемпіонських і рекордних результатів романівських спортсменів поповнилася черговими нагородами. Знову і вкотре на всеукраїнському рівні хтось згадав про Романів, про гарні легкоатлетичні традиції цього краю, про тепер вже легендарного тренера А. Ц. Сушицького, який однозначно володіє мистецтвом знаходити у дитячому середовищі талановитих і спроможних до системної праці юних спортсменів.

Щодо перспектив і прогнозів у процесі підготовки спортсменів-скароходів, то тут все, як зазвичай: спортсмени шукають зали, аби вдосконалювати і підтримувати

свої фізичні кондиції. У нас час це нелегко, бо якраз зі спортивними залами у Романові сутужно, а їздити на тренування до Житомира трохи далекувато і тому занадто дорого. Але те, що глибокої осені чи взимку підопічні Анатолія Су-

шицького відпочивати не будуть, можна навіть не сумніватися. Бо весною 2027-го старту будуть куди серйозніші, ніж цьогоорічні. Адже наші скароходи подорослішають, і змагатися їм доведеться також по-дорослому.

Після серії нічиїх так хочеться ПЕРЕМОГИ!

Віктор Єрофеев

Схоже, епідемія із нічиїх таки вразила чемпіона Житомирщини. Романівський FC «VIVAD» у жовтневих матчах ніяк не спроможеться на переможний результат.

Після домашньої нічиєї зі звягельською «Смолкою» у чемпіонаті Житомирської області підопічні Віктора Чорного здобули ще одну нічию у матчі обласної першості у Коростені із СК «Коростень/Агро-Нива». Ну а вдома тепер вже у суботу, 17 жовтня, романівський клуб знову здобуває нічию вже у матчі чемпіонату України серед команд аматорів.

У гості до Романова минулої суботи приїздив ФК «Тростянець» із Волинської області. Слід зауважити, що волинська команда має вигляд досить збалансованого, укомплектованого гравцями із досвідом футбольного колективу. Але волинянам, як, до речі, і романівчанам, у матчах чемпіонату України елементарно не щастить. Хоча, якщо вдатися до суто статистичних показників, пані удача 17 жовтня відвернулася більше від гравців «VIVADa». Так, футболісти ФК «Тростянець» першими відкрили рахунок у матчі на стадіоні Романівської ДЮСШ. Але цей м'яч гості забили після того, як господарі ще у першому

таймі змарнували шанс забити вірний гол. У другому таймі, вже після того, як волиняни забили гол, ініціатива перейшла до рук гравців FC «VIVAD». Пенальті на 69-й хвилині, призначене у ворота тростянецької команди, блискуче реалізував цьогорічний новобранець романівчан Владислав Рибак. Відтак рахунок став 1:1, і гра продовжувалась на так званих зустрічних курсах. У гравців FC «VIVAD» було ще дві дуже реальні нагоди забити переможний гол у ворота суперників. Але, як кажуть, фарт відвернувся від чемпіона Житомирщини.

Наш колектив у чемпіонаті України здобуває чергове очко, хоча дехто вважає, що домашня нічия – то не здобуте очко, а втрачених два. Хтозна, можливо, на грі FC «VIVAD» справді позначилася титанічна втома, бо сезон із двома обласними чемпіонатами разом із матчами аматорського чемпіонату України видається дуже важким. Тим паче, що FC «VIVAD» грає майже незмінним складом дуже інтенсивний і насичений футбольними поєдинками футбольний рік. Важко щось порадити футболістам, які мають дуже солідний

турнірний досвід, взаєморозуміння і повну підтримку керівництва клубу. Але попри все «VIVAD» грає потужно, іноді навіть блискуче, хоча бувають і очевидні спади, викликані чи то втомою, чи травмами гравців. На майбутнє хотілося б побажати чемпіонам Житомирської області елементарного фарту і дещо кращого снайперського прищілу. Зрештою, вболівальники, які цьогоріч на трибунах свого стадіону стали куди активнішими, все ж таки чекають на перемоги романівчан. Бо кононада над стадіоном у Романові має чітке і однозначне звучання: «Треба гол!». Тим паче, що – давно пора!

Р. С. Наразі наша команда у турнірній таблиці чемпіонату України серед аматорів (західна група) посідає сьоме місце. У романівчан у цьому році ще дві гри. Наступна неділя, 25-го жовтня – гра із «Кормілом» на Львівщині, де гостей поважують, але перемог не дарують. Тут нічия для романівчан була б гарною традицією. А ось у заключному матчі першого кола, 31 жовтня, FC «VIVAD» гратиме вдома із лідером своєї групи. Із старим, і принциповим суперником – «Колосом» із Полонного. І тут нам потрібна все ж таки ПЕРЕМОГА!

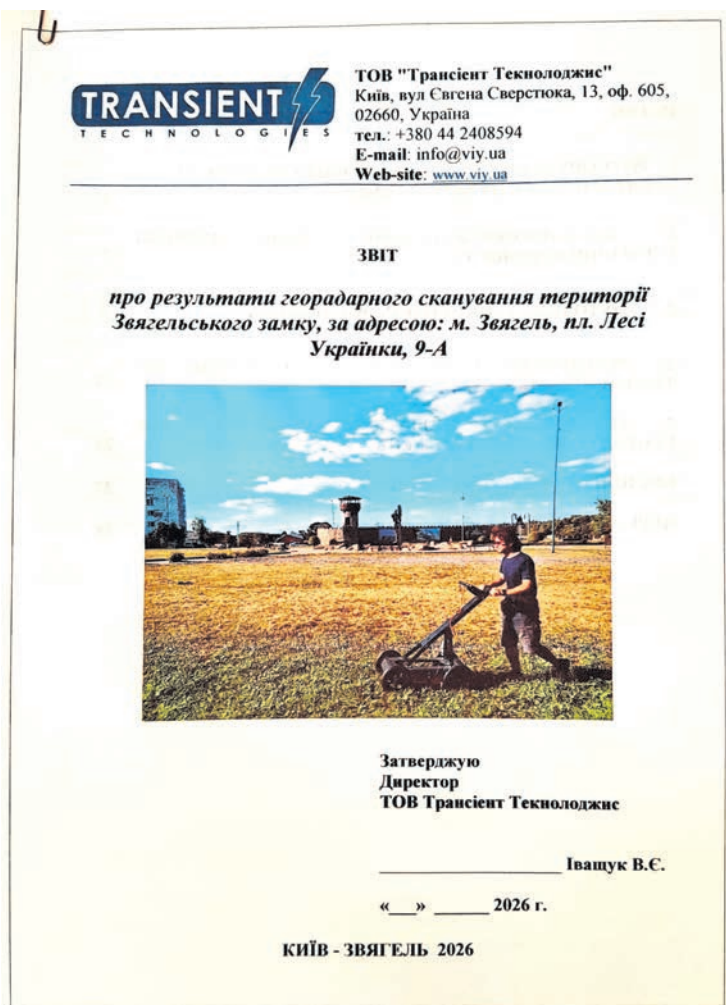
Знайти фундаменти палацу вже є чим. Шукаємо кошти!

Віктор Першко

Два тижні тому, 8 жовтня, у Звягелі відбулася презентація підсумків георадарного дослідження території, яка свого часу була майданчиком із збудованим у 1865-му році Спасо-Преображенським собором.

Він був справжньою окрасою тодішнього Новограда-Волинського, і у ньому, до речі, було охрещено Ларису Косач (майбутню Лесю Українку) та двох її сестер. Усередині 30-х років XX століття, у часи наступу войовничого атеїзму, собор розібрали і потім на запустілому дворіщі розташували одну із автомобільних баз. Зараз на території, де був Спасо-Преображенський собор, розташований сквер із фонтаном. Весною 2026-го року Звягельський міський голова М. П. Боровець ініціював вивчення площі, де свого часу будувався собор, з метою можливого виявлення фундаментів культової споруди. Після консультацій із археологами було вирішено виконати обстеження (дослідження) за допомогою сучасного двочастотного георадара VYU5-37 «Transient Technologies». Ця технологія дозволяє просвічувати ґрунт і знаходити пустоти, старі стіни, фундаменти чи комунікації без проведення земляних робіт.

У серпні 2026-го року роботи були виконані, і ось тепер громаді Звягеля фахівці із георадарних досліджень розповіли про залишки

Спасо-Преображенського собору, від якого збереглися фундаменти стін. Відтепер, якщо черга надійде до послуг археологів, розпочинати роботи із розкопок можна із великою ймовірністю точності розташування залишків культової споруди.

Досвід Звягеля так і проситься до Романова, на майданчик на-

впроти острова Виспа, де, за свідченнями сучасників і декількох істориків, вчених, що залишили письмові згадки про палац графа Ілінського, розташовувалася споруда графського палацу. Нині тут розміщені сільськогосподарські грядки, де люди садять і вирощують городину. Проте якраз ґрунтовий покрив зможе

відкрити таємниці майданчика, заховані щонайменше на глибині 50-70 сантиметрів. У разі, якщо фахівців археолого-геофізичної групи запросять до Романова з метою визначити точні координати палацу графа Ілінського, то робота у них буде доволі чітка і зрозуміла. Треба буде віднайти у товщі ґрунту залишки фундаменту. Далі своє слово скажуть археологи, які упродовж одного чи, максимум, двох археологічних сезонів абсолютно точно визначать місце колишнього фундаменту палацу Ілінських-Стецьких. Важливість такої роботи полягає у тому, що якраз відкриття і визволення з-під товщі землі залишки фундаменту роблять колишній палац графа Ілінського не просто археологічним об'єктом, а туристичним магнітом, спроможним стати важливим і привабливим пунктом туристичного маршруту обласного рівня, який пройде через Романів. Звісно ж, як тільки постає питання про дослідження підземного шару на місці розташування колишнього палацу, питання заходить про гроші. Але у Романові вже сьогодні зрозуміло, що мова не йтиме про кошти, співмірні із витратами на георадарні дослідження у Звягелі. У Романові все можна зробити за куди скромніші суми. Однак як тільки фундаменти палацу «воскреснуть» з-під товщі землі, Романів стане куди популярнішим і знаменитішим для туристів не лише з України, але і з-за кордону. Ну а якщо виготовити копію палацу Ілінських хоча б у масштабі 1:200, тоді туристичний об'єкт на окраїні Романова набуде справді презентабельного вигляду. Хоча роботи і турботи навколо туристичної перспективи маєностей графів Ілінських ще дуже багато. Бо ж для повноти вражень про багатство і розкіш графських володінь бажано ще й окультурити двохсотлітній парк і з Кальваріями. Тоді туристи приїздили б до Романова не на пів години, аби помилуватися Виспою, а щонайменше на день.

Наостанок зауважимо, що роботи із георадарного сканування території виконує не лише археолого-геофізична група, яка працює і дислокується на базі інституту геофізики ім. Суботіна НАН України. Попит на такі дослідження росте, а тому більшає підприємств, фірм і т. п., які нині пропонують виконання магнітометричних досліджень із застосуванням БПЛА, а також георадарних досліджень будь-якої складності. У столиці зокрема вже сьогодні відоме підприємство «Геоконсоль», яке також пропонує подібні послуги, а у Житомирі георадарні дослідження може виконати ТзОВ «Мірничий». Так що ринок послуг специфічного заборвлення міцнішає і розвивається. А це означає, що і Романову варто подумати над тим, аби замовити дослідження, яке давно напрошується і яке спроможне дати нашому краю додаткові бали неабиякої популярності.

Поліомієліт не зник. Він лише чекає на тих, хто не має захисту

24 жовтня – Всесвітній день боротьби з поліомієлітом.

Ця дата нагадує про просту річ: захворювання, яке завдяки вакцинації майже зникло з нашого повсякденного життя, усе ще може повернутися туди, де недостатньо людей мають захист.

Чому ми так рідко чуємо про поліомієліт? Тому що вакцинація працює. Саме завдяки високому рівню імунізації кількість випадків захворювання у світі суттєво зменшилася. Сьогодні багато батьків ніколи не бачили людини з наслідками поліомієліту. І це, без сумніву, хороший результат.

Але важливо розуміти: ми перестали часто бачити поліомієліт не тому, що вірус просто зник. Його стримує колективний імунітет.

Чим небезпечний поліомієліт?

Поліомієліт – це інфекційне захворювання, яке спричиняє поліовірус і яке може уражати нервову систему.

Особливість хвороби в тому, що інфекція часто проходить непомітно. У більшості випадків симптомів немає або вони нагадують звичайне нездужання: може підвищитися температура, з'явитися слабкість, біль у горлі, нудота.

Тобто людина може не знати, що заразилася, але при цьому передавати вірус іншим.

У деяких випадках поліовірус потрапляє до центральної нервової системи та пошкоджує нервові клітини, які відповідають за рухи. Це може спричинити незворотний м'який параліч.

Якщо уражаються м'язи, необхідні для дихання, захворювання може стати серйозною загрозою для життя.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я:

- приблизно 1 із 200 випадків інфікування призводить до незворотного паралічу;

- 5–10% людей із паралітичною формою поліомієліту помирають через параліч дихальних м'язів;

- найчастіше поліомієліт уражає дітей до 5 років, але захворіти може людина будь-якого віку, якщо вона не має імунітету.

Як можна заразитися?

Поліовірус дуже легко поширюється. Найчастіше він передається фекально-оральним шляхом через забруднені руки, воду або їжу.

Саме тому дотримання правил гігієни важливе, але лише гігієни недостатньо. Найкращий захист від поліомієліту – вакцинація.

І тут важливо згадати про Україну.

У 2021 році в нашій країні були підтверджені випадки поліомієліту серед дітей. У 2022 році проводилася додаткова кампанія з вакцинації, щоб зупинити поширення вірусу.

Ці випадки нагадали: поліомієліт – не просто сторінка з підручника. Якщо зменшується кількість щеплених людей, вірус отримує більше можливостей для поширення.

Чи можна вилікувати поліомієліт?

Специфічного лікування, яке знищує поліовірус, наразі немає.

Лікарі можуть допомагати контролювати симптоми, підтримувати життєво важливі функції організму та проводити реабілітацію. Але повернути пошкоджені нервові клітини та усунути спричинений ними параліч не завжди можливо.

Саме тому в цьому випадку набагато важливіше не допустити захворювання.

Вакцинація допомагає сформувати імунітет до поліовірусу та захищає від важких наслідків інфекції.

Коли вакцинують дітей в Україні?

Щеплення проти поліомієліту входить до Національного кален-

даря профілактичних щеплень і є безоплатним.

Дитина має отримати 5 доз вакцинації:

- у 2 місяці,
- у 4 місяці,
- у 6 місяців,
- у 18 місяців,
- у 6 років.

Якщо дитина пропустила щеплення, не варто відкладати вакцинацію ще на місяці чи роки.

Зверніться до сімейного лікаря або педіатра. Лікар перевірить, які щеплення вже зроблені, і визначить графік наздоганяючої вакцинації. Не потрібно самостійно вирішувати, скільки доз необхідно дитині або коли саме їх робити, – для цього є лікар.

Ознайомитися з Національним календарем профілактичних щеплень можна за посиланням: <https://moz.gov.ua/kalendar-profilaktichnih-sheplen>

Поліомієліт можна попередити. І поки вірус продовжує циркулювати у світі, вакцинація залишається нашим основним способом захистити дітей від цієї інфекції.

Перевірте календар щеплень своєї дитини. Якщо є пропущені дози – поговоріть із сімейним лікарем.

Захист починається з простого кроку – вчасно зробленого щеплення.

Джерело: ДУ «Житомирський ОЦКПХ МОЗ України»

Йод: маленький мікроелемент – велика роль для здоров'я

Йод потрібен нам у дуже малих кількостях, але його роль у роботі організму надзвичайно велика. Йод не можна побачити чи відчути, проте щодня він бере участь у важливих процесах, які впливають на наше самопочуття, енергію, розвиток і здоров'я.

Саме тому проблема йододефіциту залишається актуальною для багатьох країн світу, адже нестача цього мікроелемента може мати серйозні наслідки для здоров'я людини.

Більша частина йоду, який надходить із їжею та водою, використовується щитоподібною залозою. Цей невеликий орган

на передній поверхні ший виробляє гормони, які регулюють:

- обмін речовин;
- рівень енергії;
- температуру тіла;
- роботу серцево-судинної та нервової систем;
- процеси росту й розвитку.

Коли організм отримує недостатньо йоду, щитоподібна залоза не може виробляти необхідну кількість гормонів. У відповідь вона може збільшуватися у розмірах, намагаючись компенсувати нестачу.

Йододефіцит може розвиватися непомітно. На ранніх етапах людина може не помічати виражених змін. Проте тривала нестача йоду може негативно впливати на здоров'я.

Можливі прояви дефіциту йоду:

- швидка втомлюваність;
- зниження концентрації уваги;
- сонливість або відчуття нестачі енергії;
- зміни настрою;
- сухість шкіри;
- порушення роботи щитоподібної залози.

Водночас ці симптоми можуть мати й інші причини, тому важливо не встановлювати діагноз самостійно, а за потреби звертатися до медичних працівників.

КОМУ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВИЙ ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЙОДУ?

Йод необхідний кожній людині, але особливе значення він має у періоди, коли організм активно росте та розвивається.

-Дітям і підліткам – для нормального фізичного та інтелектуального розвитку.

-Вагітним жінкам – для забезпечення потреб організму матері та правильного розвитку нервової системи майбутньої дитини.

-Усьому населенню – для підтримання нормальної роботи щитоподібної залози.

ДЕ ШУКАТИ ЙОД У ЩОДЕННОМУ РАЦІОНІ?

Організм не виробляє йод самостійно, тому він має регулярно надходити з їжею.

Основні джерела йоду:

-Морська риба та морепродукти – одні з найкращих природних джерел йоду.

-Молочні продукти – можуть забезпечувати частину потреби організму в цьому мікроелементі.

-Яйця – містять йод у доступній для організму формі.

-Йодована сіль – один із найбільш простих і доступних способів профілактики йододефіциту.

ЧОМУ САМЕ ЙОДОВАНА СІЛЬ?

У багатьох країнах світу використання йодованої солі є одним із ефективних заходів громадського здоров'я для профілактики йододефіцитних станів.

Важливо пам'ятати: йодована сіль не є окремим лікувальним продуктом і не означає збільшення кількості солі в раціоні. Вона використовується замість звичайної солі у межах рекомендованого споживання.

Також варто правильно її зберігати: у закритій упаковці, у сухому місці, захищеному від вологості та надмірного нагрівання.

ЧИ ПОТРІБНО ПРИЙМАТИ ЙОД САМОСТІЙНО У ВИГЛЯДІ ДОБАВОК?

Не варто приймати препарати йоду без рекомендації медичного працівника. Надлишок йоду також може негативно впливати на роботу щитоподібної залози.

Найкраща стратегія – збалансоване харчування, профілактика та своєчасне звернення до фахівців за потреби.

Йододефіцит можна попереджати. Турбота про здоров'я часто складається з простих щоденних рішень:

- обирати різноманітний раціон;
- використовувати йодовану сіль замість звичайної;
- звертати увагу на харчові звички родини;
- піклуватися про здоров'я дітей;
- проходити необхідні медичні обстеження за рекомендаціями лікаря.

Перевірте, чи є у вашому раціоні продукти, що містять йод. Обирайте якісні продукти та дотримуйтеся рекомендацій фахівців.

Йод – маленька частинка нашого раціону, яка має велике значення для здоров'я.

Джерело: ДУ «Житомирський ОЦКПХ МОЗ України»

Гороскоп на тиждень 21 жовтня - 27 жовтня

ОВЕН

Події покажуть, які зв'язки мають міцну основу, а які ґрунтуються лише на звичці чи очікуваннях. Можливі доленосні зустрічі.

ТЕЛЕЦЬ

Обставини цього тижня допомагають позбутися того, що втратило сенс. Важливо уважно перевіряти документи, квитки, договори та деталі поїздки.

БЛИЗНЮКИ

Не поспішайте рухатися вперед за будь-яку ціну. Цей тиждень більше підходить для переоцінки, усвідомлення та завершення старих справ.

РАК

Цей тиждень допоможе побачити справжню цінність стосунків, фінансових питань та власних бажань. Акцент зміститься на питання довіри.

ЛЕВ

Можливі важливі усвідомлення у сфері стосунків та фінансів, навіть якщо спочатку не хочеться їх сприймати.

ДІВА

Деякі ситуації розкриють свою справжню суть, а відповіді на питання, що вас хвилюють, стануть більш очевидними.

ТЕРЕЗИ

Цей тиждень змусить звернути увагу на робочі процеси та звичний розпорядок життя. Те, що давно не влаштовувало, потребуватиме коригування.

СКОРПІОН

Атмосфера навколо вас сприятлива для того, щоб зайнятися облаштуванням простору, відновити мир у стосунках з коханою людиною та близькими.

СТРІЛЕЦЬ

Головними стануть питання, пов'язані з домом, родиною та внутрішньою стабільністю. Деякі відповіді з'являться не одразу.

КОЗОРІГ

Емоційна сфера буде особливо насиченою. Ретро-Венера порушує питання самооцінки, зовнішності та особистих бажань.

ВОДОЛІЙ

Цей тиждень сприяє внутрішній роботі та підбиттю проміжних підсумків. Перегляду підлягатимуть плани на майбутнє та стосунки.

РИБИ

Цей тиждень акцентує увагу на сфері кар'єри та суспільному статусі. Деякі події можуть стати випробуваннями для ваших амбіцій та стійкості.

Джерело: TCH

Смачного!

Ідеальний форшмак з оселедця

Інгредієнти:

300 г філе оселедця, 1/3 зеленого яблука, 1/3 синьої цибулини, 1 варене яйце, 2-3 скибки білого хліба, 100 мл молока, 20 г вершкового масла, чорний мелений перець до смаку, зелена цибуля для подачі, чорний хліб для подачі.

- Перекрутіть через м'ясорубку 300 г філе оселедця. Яйце почистьте.

- Додайте у м'ясорубку 1/3 очищеного зеленого яблука, 1/3 очищеної синьої цибулини та 1 варене яйце. Перекрутіть усі інгредієнти.

- Окремо замочіть 2-3 скибки білого хліба у 100 мл молока, але беріть саме м'яку частину хліба.

- Добре відіжміть хліб та перекрутіть через м'ясорубку з оселедцем та іншими інгредієнтами.

- Додайте до всієї перекрученої через м'ясорубку маси 20 г м'якого вершкового масла та чорний мелений перець до смаку. Ретельно перемішайте, щоб маса стала однорідною.

- Подавайте форшмак із чорним хлібом, прикрасивши подрібненою зеленою цибулею.

Джерело: klopotenko.com

ПОРАДИ.

Для цієї страви важливо не лише правильно підібрати інгредієнти, а й підготувати їх. Хліб замочуйте в молоці тільки до розм'якшення, а перед подрібненням добре відіжміть, адже зайва рідина може зробити закуску водянистою. Важливо також брати лише м'якуш, щоб текстура форшмака була максимально ніжною. Вершкове масло заздалегідь дістаньте з холодильника, щоб воно стало м'яким і легко змішалось з іншими складниками. Яблуко краще обирати зелене, кисло-солодке та соковите — воно додасть форшмаку свіжості й приємного балансу.

Куточок ГОРОДНИКА

Драцена витягується в один голий стовбур: як зробити її пишною та розгалуженою

Драцена сама скидає нижні листки, а доки верхівка ціла, росте одним стовбуром.

Навесні зріжете стовбур на тій висоті, де потрібна пишна крона, — під зрізом зазвичай прокидаються дві-три бруньки, а зрізану верхівку можна вкоренити. Драцена витриваліша, ніж здається, найбільше шкоди їй завдає надмірний полив. А що їй не до вподоби, вона сигналізує станом листя.

ЩО ПІДКАЖЕ ЛИСТЯ

Кінчики листя сохнуть і буріють. Найчастіше так драцена реагує на сухе повітря — особливо взимку, коли горщик стоїть біля батареї. Кінчики сохнуть і тоді, коли ґрунт довго залишається пересохлим. Якщо з повітрям і поливом усе гаразд, а кінчики все одно буріють, причина може бути у воді чи добриві: драцена чутлива до фтору та солей у водопровідній воді і до надмірного підживлення. Тоді поливайте фільтрованою водою і час від часу промивайте горщик так рясно, щоб вода стекла з отвору, — це вимиває накопичені солі. Уже бурі кінчики не позеленіють, їх можна акуратно підрізати ножицями.

Нижні листки по одному жовтіють і опадають. Це нормально: драцена скидає нижні листки в міру того, як випускає нові зверху, — так стовбур і оголюється, а рослина стає схожою на пальму. За слабого освітлення це відбувається швидше.

Жовтіє й опадає багато листків одразу. Найчастіше так буває, коли коріння перебуває у мокрому ґрунті. Інші причини — протяг, різкий перепад температури та шкідники.

Нове листя вузьке й тонке, стовбур витягується, строкате листя стає просто зеленим. Мало світла. Переставте драцену ближче до вікна — нове листя виросте міцнішим, і рости вона почне швидше.

ЯК ЗРОБИТИ ДРАЦЕНУ РОЗГАЛУЖЕНОЮ

У природі стовбур драцени починає галузитися, коли верхівка зацвіте або пошкодиться. Удома допоможе обрізка.

Сплячі бруньки розташовані по всьому стовбуру — біля рубців, що залишилися від листків, тому різати можна на будь-якій висоті: там, де мають бути перші гілки. Нові пагони з'являться трохи нижче від зрізу, зазвичай два-три. Якщо драцена росте зовсім слабо, її можна зрізати низько, залишивши 15 см від землі. Найкращий час — весна, бо взимку і пагони, і коріння ростуть значно повільніше, тож осінню обрізку варто відкласти.

Якщо стовбур уже розгалужився або в горщику кілька стовбурів, різуть лише ту гілку, де потрібне нове листя, — можна на різній висоті. Після обрізки поставте драцену на яскраве розсіяне світло: у напівтемряві пагони ростуть повільно.

Пишні драцени з магазину — кілька стовбурів різної висоти із шапкою листя на кожному — роблять саме так. У розсадниках стовбури різуть на відрізки від 30 см до півтора метра і вкорінюють в горщиках. Біля верхнього кінця кожного відрізка прокидаються одна-три бруньки, тому в горщик садять тричотири відрізки різної довжини — так і утворюється пишний кущ.

Удома можна повторити це зі зрізаною верхівкою та шматком голого стовбура. Верхівку (це і є живець) вкорінюють у вологому ґрунті або у воді. У ґрунті горщик можна накрити пакетом, не щільно: доки немає коріння, живцю потрібна вологість. Воду в банці міняють один-два рази на тиждень, а в ґрунт живець садять, коли корінці відростуть на 2-3 см; таке коріння грубіше, і після посадки живець може спочатку в'янути та скидати листя. Корінці з'являються через три-шість тижнів, а ознака, що все вдалося, — нове листя.

Голий стовбур різуть на шматки по 10-20 см і садять у вологий ґрунт або пісок тим кінцем донизу, що був спрямований донизу. Перевернутим відрізок не вкорениться, тому верх краще одразу позначити. Пагони виростуть біля верхнього кінця. Чекати доведеться довго, навіть у розсаднику з відрізка рослина виростає за пів року. Вкорінену верхівку та відрізки можна підсадити в один горщик — вийде кущ із кількох стовбурів різної висоти.

Джерело: ukr.media

21 ЖОВТНЯ середа	22 ЖОВТНЯ четвер	23 ЖОВТНЯ п'ятниця	24 ЖОВТНЯ субота	25 ЖОВТНЯ неділя	26 ЖОВТНЯ понеділок	27 ЖОВТНЯ вівторок
+ 9° + 16°	+ 9° + 16°	+ 11° + 15°	+ 10° + 15°	+ 9° + 14°	+ 11° + 13°	+ 8° + 13°
746 ТИСК, ММ	742 ТИСК, ММ	744 ТИСК, ММ	744 ТИСК, ММ	761 ТИСК, ММ	762 ТИСК, ММ	764 ТИСК, ММ

Цікаві факти про погоду

• Найвологіше місце на Землі – це місто Маусінрам в Індії, де щороку випадає понад 11 000 мм опадів.

• Грози одночасно – у будь-який момент часу на Землі буває близько 1800 одночасних гроз, які супроводжуються приблизно 100 блискавками щосекунди.

• Рік без літа – 1816 рік увійшов в історію як рік без літа через виверження вулкана Тамбора, коли морози й сніг тривали всі 12 місяців у частині Північної Америки та Європи.

• Блискавка й азот – потенціал однієї блискавки може сягати 100 мільйонів вольт, і щороку блискавки збагачують ґрунт приблизно 10 мільйонами тонн природного азоту.

• Пустельний холод – вологе повітря утримує тепло краще за сухе, тому в пустелях, де повітря дуже сухе, вночі температура може падати майже до нуля або нижче.

• Сніг – прозорий, насправді сніжинки не білі, а прозорі; білий колір виникає через те, що світло багато разів відбивається від крижаних граней.

• Найбільш дощовою країною Європи є Бельгія, а її столиця Брюссель – найбільш дощовим європейським містом.

• Щорічно на землю проливається 519 000 км3

дощу (кожен км3 – це мільярд тонн води). Звичайно, вся ця вода падає з небес не за раз і не за два – випаровуючись, вона спрямовується вгору, щоб незабаром знову пролитись вниз дощем.

• Дощові хмари завжди формуються лише над морями і океанами.

• Існує алергія на дощ (не на воду, а саме на дощ, точніше, на бактерії, що містяться в дощовій воді). Під впливом дощової води людина отримує набряки і почервоніння шкіри, які можуть викликати летальний результат. На щастя, зустрічається така алергія рідко – у середньому один випадок на сто мільйонів чоловік.

• Найбільш дощове місце на планеті – гора Вайєлеале, США, штат Гаваї.

• А найбільш дощовий населений пункт в світі – місто Черапунджі в Індії. Там випадає 26 460 міліметрів опадів за рік.

• В деяких місцях дощі дуже пунктуальні. У бразильському місті Пара дощі завжди йдуть в один і той же час, і з ним можна зв'язати годинник.

• На Кубі дощ іде тільки вдень під час сіести.

• У США, штат Огайо, є містечко Уайнсберг. Він цікавий тим, що на його території вже більше 100 років кожен рік 29 липня

йде дощ. Чому це відбувається, жоден метеоролог не знає.

• Найсильніша в Європі злива була зареєстрована у 1920 році в Німеччині. За хвилину тоді на землю падало більше 1,5 сантиметра опадів.

• Спочатку парасольки винайшли для захисту від сонця, а не від дощу.

• У чилійській пустелі Атакама за рік випадає не більше 50 міліметрів опадів. Повноцінних дощів тут не було вже більше 400 років.

• Кислотні дощі – страшна річ. Якщо у звичайної дощу кислотність 5,6, то при падінні рН всього на одну десятку вже гинуть бактерії. А рН 4,5 у дощу здатне вбити земноводних, комах і рибу.

• Поети часто говорять про запах дощу. Насправді у дощу немає запаху. Аромат, що ми відносимо до запаху дощу, це запах геосміна, який виділяють актино- і ціанобактерії.

• Дощі йдуть не тільки на планеті Земля. На супутнику Сатурна Титані йдуть дощі з рідкого метану, етану та аміаку.

• На Венері бувають дощі із сірчаної кислоти, але до поверхні планети вони не добираються, випаровуючись через дуже високу температуру.

РЕКЛАМА

КУРСИ ВОДІІВ ВІД ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ ЛІЦЕЙ»

Категорії, які можна відкрити
А1, А, В1, В, С1, С, D1, D, ВЕ, С1Е, СЕ

Романівка	067-410-12-15
Романів	067-799-04-27
Миропіль	067-895-10-86
Любар	096-565-26-15
Чуднів	097-992-61-48
Житомир	067-900-02-54
	068-288-28-77
Хорашів	097-516-12-25
Коростень	067-391-89-29
Новоград-Вол.	097-554-28-16
Черняхів	097-253-60-24
Ружин	097-487-88-32
Бердичів	097-466-91-50
Андрушівка	067-410-22-60
Нова Борова	067-347-47-80
Попільня	067-946-49-66
Бердичів	097-466-91-50

БУДМАТЕРІАЛИ

м. Чуднів

- ДОШКА ПОЛОВА
- ВАГОНКА
- РЕЙКА МОНТАЖНА
- БРУС

097 745 54 59
098 410 70 17

КОПАЄМО, ЧИСТИМО ТА ПОГЛИБЛЮЄМО КРИНИЦІ

380678794357
380679759461
380663478257

Іван Васильович

В наявності круги колодязні та каналізаційні, дашки до них

ЗАКУПОВУЄМО ВРХ за вигідними цінами

- КОРІВ
- ТЕЛЯТ
- БИЧКІВ
- ТЕЛИЦЬ

а також доріз та худобу на утримання.

Гарантуємо чесну оцінку та швидкий розрахунок.

тел.: 068 467 05 75

Закуповуємо ВРХ ДОРОГО:

- Корів
- Телят
- Дорізи
- Лошат
- Бичків
- Телиць
- Лежачих

Працюємо
ЦІЛОДОБОВО

Корів, телиць, коней - на тримання

+38 068 867 24 91

ВТРАЧЕНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ КВИТОК
СЕРІЯ АГ № 169280, ВИДАНИЙ НА
ІМ'Я ОЛІЙНИКА ОЛЕКСАНДРА ВІКТО-
РОВИЧА, ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМ.

РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ В ГАЗЕТІ

НАС ЧИТАЮТЬ
10 000 РОМАНІВЧАН

Відділ реклами:
067 412-89-81

(0 800 213 103

телефонуйте до контакт-центру
системи з надання безоплатної
правової допомоги

МІНІСТЕРСТВО
ІНТЕЛІГЕНТНОЇ ПРАЦІ ПРАВОВА ДОПОМОГА ПОРУЧ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 76001

Підтримай свободу слова!

ПЕРЕДПЛАТИТИ

на 1 місяць - 68,00 грн,
на 3 місяці - 164,00 грн,
на 6 місяців - 308,00 грн

У найближчому поштовому відділенні!

СПОДОБАЛАСЬ
ГАЗЕТА?

21 жовтня 2026 р.
№ 35 (358)

Газета є членом
Всесвітньої газетної
Асоціації

Ідентифікатор медіа R30-02941.

Видавець – ПП "Медіа Ресурс";
адреса: 10014, м. Житомир,
вул. Рильського, 9, каб. 407

Адреса редакції: м. Житомир,
вул. Рильського, 9, 4й пов., каб. 407

Тел.: (0412) 418-189

Директор:
Олександр Васильковський,
тел.: 0 (67) 510-50-75
alex.vasilykovskiy@gmail.com

Головний редактор:
Ольга Сидельська,
тел.: 0 (97) 470-60-17

Рекламний відділ:
Людмила Павлюк
тел.: 0 (67) 412-89-81

Редакція не несе
відповідальності за зміст
реklamних матеріалів.
Редакція може не
поділяти думку авторів
матеріалів. Передрук
матеріалів видання
повинен бути узгодже-
ний з редакцією.

Віддруковано
в друкарні «ВІД І ДО»,
м. Чернівці, вул. Заводська, 37-В.
Тел.: (050) 3763347.
Зам. наклад: 5000 прим.
Замовлення №
Частина тиражу
розповсюджується
безкоштовно.

9 786177 234110